

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

139. Proponuntur aliqui casus circa obligationem Pensionarij ad recitandum Officium B. Virginis. Sed inter alia quæritur, an Pensionarius relinquens recitare Officium B. Virginis teneatur restituere ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

officium exercent, alias ad officium Diuinum tenentur, sed illi, in quibus status Clericalis requiritur, vt sint talis pensionis capaces, quare si pensio detur sine hac conditione, non inducit obligationem recitandi officium Virginis, etiam si detur persona regulari Laica, vt militi Sancti Ioannis: etiam si aliquo modo ratione perfectionis persona sit Ecclesiastica & licet illi, vt regulari detur, quia nihilominus non datur illi, vt Clerico. Ita ille, & iterum Ego.

Sup. hoc in Ref. leg. doct. rind. §. Q. 20. tertio & seq.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 7. Ref. 28. & ibi in tr. 1. Ref. 18. o. 3. §. Dico tertio. & cursum in alia Ref. postea in anhor. Ref. 1. huius anhor.

6. Sed quid dicendum de illa doctrina Patris Vidal apposta in num. 27. art. 60. videlicet in conscientia omnes pensiones posse vendi pro libito absque licentia Summi Pontificis; Respondeo; quid quid sit de iure antiquo, de iure tamen nouo, stante Constitutione Pij V. contrarium tenendum est; & idem Raphael de la Torre in 2. 2. D. Thom. 9. 100. art. 4. disp. 5. sic ait Pensiones, quas esse vendibiles, potest prohibere ius humanum ne vendantur: & tunc ea venditiones erunt simoniae, quia prohibita. Non autem memini, me inuenisse talem expressam prohibitionem. Quare standum est stylo Romanae Curiae, sciscitandumque est à Curialibus doctis, & probis. Stylus namque iste vel declarat naturalem malitiam, vel Ecclesiae prohibitionem in pensionibus emendis, vel redimendis: habet enim vim ad obligandum, vt seruetur, vt ait Nauarrus, *conf. 63. de Simonia, ex cap. ex litteris, de consuet.* & ibi notatis. Sed ex aduerso prodit motus proprius Pij V. citatus, qui obligat omnes pensionarios habentes pensiones, vt Clerici sunt, quacumque de causa pensiones illis consignentur, ad recitandum officium paruum B. Virginis, vt in tractatu de Horis Canonicis vidimus. Ergo omnes tales pensiones, licet beneficia non sint, sunt tamen annexae spirituali muneri: ac proinde inuendibiles sunt, sicut beneficia. Nec satisfacet qui dixerit, hoc esse de institutione iuris humani: ac proinde ad summum probari esse simoniacam tantum contra ius humanum omnes pensiones Clericales vendere: Quia licet haec obligatio recitandi officium quotidianum Beatae Virginis, & annexio pensionum ad illud sit tantum de iure humano: tamen ea institutione supposita, res sit sua natura inuendibilis, sicut diximus de beneficiis. Ita ille. Sed audiamus Gabrielem Perciram de *Manu Regia, tom. 2. cap. 64. num. 4.* licet (ait) verum sit, quod pensio non sit beneficium illud, quando titulo seculari conceditur pro labore temporali, vel alio seruitio quae in Laicum cadere potest. At verò, pensiones nostri temporis loco beneficij assignantur, & stante Constitutione Pij V. quam adducit Garzia 2. part. cap. 1. n. 5. quae obligat pensionarios ad Horas, & officium paruum Beatae Mariae, iam pensio proponitur annexa officio spirituali, ex Nauarra de *restitutionibus lib. 2. cap. 2. num. 200.* & datur titulo Ecclesiastico Henriquez in *Summa, lib. 13. cap. 13. §. 2.* ac per consequens ad instar beneficij regulatur. Haec Percira, cui adde Castrum Palatum, tom. 5. tract. 13. disp. 3. punct. 13. num. 7. Malderum de *Iust. tractat. 9. cap. 3. dub. 13. Syluium, in 2. 2. D. Thom. quest. 100. art. 4. concl. 3. Vigiers de Iust. tract. 7. cap. 4. dub. 15. num. 93. Suarezium, Bonacinam, Valentiam, & Filliucium, quos citat, & sequitur doctus, & amicissimus noster Pater Tancredi, de *Religione, tract. 2. lib. 4. disp. 19. q. 4. n. 4.* vbi nominatim contra Patrem Vidalem nostrae sententiae adheret, licet num. 5. in fin. putet, opinionem Vidalis non esse improbabilem: sed ego in Praxi puto à sententia nostra non esse recedendum.*

RESOL. CXXXIX.

Proponitur aliqui casus circa obligationem Pensionarij, ad recitandum officium Beatae Virginis, sed inter alia queritur, an Pensionarius relinquens recitare officium Beatae Virginis teneatur restituere omnes fructus, vel tantum tertiam partem Beneficij, qui ex omissione Horarum Canoniarum non tenentur persolvere nisi tertiam partem. Ex p. 10. tr. 6. & Misc. 6. Ref. 95.

§. 1. **C**asus primus erit, & frequenter accidit. Nam Pontifex confert pensionem Clericalem alicui, qui consentit pensionem redimi, accepta nonnullorum annorum anticipata solutione, queritur, an iste talis teneatur persolvere officium Beatae Virginis; & Bonacina de *Hor. Canon. disp. 1. quest. 2. punct. 3. num. 11.* pro parte affirmatiua adducit Azoum, & Patrem Bellium in *Manuscriptis*. Quia recipiens anticipatas solutiones videtur recipere stipendium, quod Clerico fuit constitutum pro onere diuini officij ergo tenetur adhuc ad diuinum officium.

2. Sed merito Bonacina *ubi supra*, negatiue sententiae adheret, vbi sic ait: Aduertendum secundò, cum, qui cessit pensioni; solum in partem, non remanere immunem, & exemptum ab obligatione diuini officij quia dicitur adhuc pensionem titulo Clericali possidere. Secus si liberaliter cessit pensioni in totum, cum enim non dicitur pensionem habere, neque dicendus est onere pensionarij gratari, iuxta Pij V. Constit. Idem mihi valde, probabiliter dicendum videtur de pensionario, qui consentit, pensionem redimi; accepta nonnullorum, vt quinquae, aut trium annorum anticipata solutione, militat enim eadem ratio, nec magis ob grauitatem, quam ob onerosam pensionis alienationem ab onere diuini officij eximi debet, nisi aliud in Bullis exprimitur.

3. Nec obstat argumentum in contrarium adductum, negando consequentiam: hic enim non habet amplius pensionis titulum, nec dicitur pensionarius, consequenter non tenetur ad onera quae pensionem consequuntur, & ad quae tenetur Clericus, qui pensionem titulo Clericali percipit. Et hanc sententiam praeter Bonacinam tenet etiam Escobar à *Cotego, tract. de Horis Canonicis quest. 3. §. 5. num. 18. Garcias de Simonia; Theol. Mor. tract. 2. difficult. 2. dub. 2. num. 7. & Trullench, ubi infra, n. 8.*

4. Querò Secundò, ad quem pertinet obligatio Horarum Beatae Virginis, quando pensio reseruatur in capite, seu vita viuis; sed ad commodum, & vtilitatem alterius; Respondeo, de hoc modo reseruandi pensionem super duobus, videri posse Garziam de *benefic. punct. 1. cap. 5. numer. 261. & seqq.* Nam propter pragmatias, & leges Regni Hispaniarum, ex quibus beneficia, & pensiones non possunt conferri, nisi Hispanis, inductum est, vt pensio imponatur in capite, aut persona alicuius Hispani; & pensio illam verè residet ius pensionis; sed tota vtilitas, totumque commodum pertinet ad aliquem Italem, cui Papa specialiter, & directe intendit facere gratiam: & qui ea de causa constituitur tanquam procurator irrefocabilis ad illam exigendam; & quoniam hic vterque suo modo est pensionarius, id est Hispanus ratione iuris, & Italus ratione commodi, & vtilitatis; & pensio completè accepta non

substitit, nisi in utroque simul; hinc est quod tam
capite, & extinguatur per mortem vnus, quam
per mortem alterius, vt ex pluribus Rotæ Decisio-
nibus videtur apud Garziam, cap. 5. cit. n. 62.
& sepp. In hoc igitur casu quero, ad quem perti-
net ex duobus dicere Officium B. Virginis Ref-
pendo cum Bonacina de Hor. Canon. disp. prima,
quæst. 2. punct. 4. numer. 8. Trullench in Decal.
tom. 1. libro primo, capit. 7. dub. 12. §. 3. num. 6.
& Baldello in Theol. mor. tom. secundo, libro tertio,
disp. 29. numer. 9. pertinere ad illum in cuius
commodum assignata est pensio, non autem ad il-
lum in cuius capite est assignata. Ratio est; quia hic
proprie percipit pensionem, vt Clericus, & alius
encomiamento fuit, non vero ille, in cuius capite
posita fuit pensio. Ergo is, cuius intuitu pensio im-
ponitur est, tenetur onere officij, iuxta regulam in-
uis, qui sentit commodum, par est vt sentiat incom-
modum.

Verum, his non obstantibus non desunt
aliqui opinionem negatiuam tenentes; nempe, onus
dicendi officium B. Virginis pertinere ad illum, qui
erat est pensionarius, nempe qui habet ius pensio-
nis, & non commodum, quod ius immediatè est an-
nexum specialiter statuti, & officio, non commoditas,
quæ ex illo iure nascitur. Propterea obseruatur, vt
hinc inde pensiones constituantur in capite, & per-
sona iam in vita Clericali constituta, & minus gra-
uetur aliunde ad officium obligatus, & vitam Cle-
ricalem. Et ita hanc sententiam tenet Filiucius
tom. 7. tract. 41. capit. 9. quæstion. 13. numer. 19.
qui citat Garziam & Suarez; quibus adde Ef-
cobar à Corto de Hor Canon. quæst. 3. §. 5. nu-
mer. 15.

Nota verò hic obiter cum Filiucio numero
vigesimo, Pensionarium purè usufructuarium; id est,
qui tantum caput commodum pensionis, cuius
titulus, & totum ius constitutum est in alterius
parte, & persona, posse liberè omnino contra-
here, & totum quod habet commoditatis ex
pensione vendere, aut aliter distrahere pro libi-
tate.

Notandum est etiam hic pro Praxi, quòd si
quis titulo Clericali pensione fruatur, recitare tene-
bitur, quamuis ex dispensatione Pontificis nubar, vel
cum sit Miles Lauretanus, vulgò habet, *Canall'erato*,
similiter nubar, terenda pensione, cuius natura non
mutatur per initium matrimonium; atque idem est,
si matrimonio iam into obrineat pensionem titulo
Clericali.

Quæro tertio. An si Clericus pensionarius
officium ordinis militaris cum facultate retinendi
pensionem, teneatur ad Horas Beatissimæ Virgi-
nis. Et affirmatiuam sententiam contra Bonacinam
tenet doctus, & amicissimus P. Baldello in Theol.
Moral. tom. 2. lib. 3. disp. 29. numer. 7. Quia dis-
pensatio retinendi pensionem iam collatam titulo
Clericali, & cum obligatione recitandi Officium
Beatissimæ Virginis sub peccato mortali, & fructus re-
tinerendi, si illud omittatur sine legitimo impedi-
mento, non est mutatio eiusdem pensionis in purè
laicalem, vel dispensatio ab alijs obligationibus,
quæ committantur pensionem Clericalem, & possunt
huc impleri etiam in Ordine militari. Et quemad-
modum si Clericus beneficiatus admittetur in Or-
dinem militarem cum facultate retinendi benefi-
cium, non propterea esset liber à persoluendis Horis
Canonicis, neque beneficium Ecclesiasticum mu-
taretur in purum stipendium militare: ita & Cleri-
cus pensionarius non propterea, quòd fiat miles, &
pensionem Clericalem retineat, est liber ab officio

Beatissimæ Virginis; neque illam transmutat in mili-
tarem.

9. Verum licet hæc ingeniosè excogitata sint,
ego adhæreo opinioni negatiuæ Bonacina; cui ad-
de Rocafull. in praxi Theol. Mor. tom. 1. part. 2.
libro tertio, de orat. vocali capite quarto, num. 215.
Trullench in Decal. tom. 1. libro primo, capite septi-
mo, dub. 12. §. tertio, numero septimo, Perlium
de Hor. Canon. cap. 5. dub. 6. num. 8. Caltum Pa-
laum tom. 1. tract. 17. disp. 2. punct. 1. §. 2. num. 6.
Pellizzarium in Man. Regul. tom. 1. cap. 8. tractatu
quinto, num. 200. Garziam in Summ. Theolog.
Moral. tract. 2. diff. 2. d. 2. num. 7. & doctum
P. Tancredum de Relig. tract. 3. lib. 4. disputat. 10.
quæst. 6. num. 29. vbi sic inquit: Si pensionarius fiat
miles S. Ioannis cum indulto retinendi pensionem,
satisfaciat præcepto recitandi officium paruum; si
recitet Dominicas Orationes, & Angelicas præcep-
tas à sua Religione; quia Pius V. obligauit ad offi-
cium eos, qui ad aliam Orationem, non erant adscri-
pti. Idem dico si fiat Religiosus Conuersus alterius
Religionis. Nam sufficit, recitet orationes, quæ
loco officij alijs præscribuntur. Vtrum autem idem
sit dicendum de Religiosis Societatis Iesv, du-
bium est. Nam hi habent quasdam orationes statu-
tas, & sic sunt sicuti Equites, & militat eadem ratio;
ex altera parte, hæ orationes non assignantur loco
Chori; & probabile tamen mihi est, eos satisfacere,
recitantes orationes solitas in Societate. Hæc
Tancredi.

10. Ex his inferitur, quòd si Coadiutor pensio-
nem habeat super beneficium principalis, tenebitur
ad officium paruum B. Mariæ; secus verò si per mo-
dum stipendij aliquid capiat. Faustus de Horis Can.
lib. 2. quæst. 20. Escobar n. 21.

11. Sed si quis habet beneficium, & simul
pensionem in alio beneficio, quia recitando Diui-
num officium vtrique oneri satisfacit; & sic non te-
nebitur recitare officium paruum ratione pensionis.
Faustus quæst. 31. Villalobos tom. 1. tract. 24. diffi-
cult. 3. num. 15. & alij. Nec tenebitur recitare dum
pensionarius fruatur pensione, non velut Clericus,
sed titulo seculari, vt est causa belli, aperiendi fores
Ecclesiæ, pulsandi cimbala, &c. nam tunc tenebitur
ad officium paruum. Sic præcitat, & alij apud Trul-
lench num. 7. supra, & Martinus de San Ioseph in
Monit. Confess. tom. 1. lib. 2. tractatu 6. de oration.
num. 7.

12. Quæro quartò. An pensionarius teneatur
persolvere officium B. Virginis, si pensio sit tenuis.
Respondeo, quòd Valerius Reginaldus in praxi fori
pænit. libro 30. tractatu tertio, capite quarto, sect.
tertia, colligit ex Nauar. de Horis, capite septimo
num. 25. teneri Clericos ad preces D. Virg. qui
pensionem habent ad vitam sustentandam sufficien-
tem. Cæterum Nauar. hoc non dicit, sed solum
dicere, vt Ecclesia pensionarios, qui recipiunt pen-
sionem ad vitæ sustentationem sufficientem noua le-
ge lata obligaret ad recitationem Horarum Canoni-
carum. Et pius V. Pontifex in sua sanctione nusquam
insinuat quòd vult Valerius. Vnde eadem ratio de
illis erit, atque de beneficiarijs, dicendumque, eos
qui tenues admodum fructus, vel pensionem possi-
dent, eo pacto ad minores Horas D. Virginis teneri;
quo beneficiarij exiguis prouentus ex suis beneficijs
colligentes, ad Horas Canonicas: & ita in terminis
tenet Oliuetius Bonartius de Horis Can. lib. 2. cap. 9.
num. 10.

13. Quæro quintò. An pensionarius relinquens
recitare officium B. Virginis teneatur restituere om-
nes fructus. Teneri tantum restituere tertiam par-
tem

Pro benefi-
cio tenui su-
pra in Ref.
7. & in alijs
eius nota-
tionum, ex
quarum do-
ctrina in-
feres quid
pro hac
quæst. senti-
re debes.

ANAE
Honia
III. IV. V
III

Sup. hoc pro Beneficio supra in Ref. 124. in alia Ref. & s. eius ant. 7.

tem fructuum docet Henriquez libro decimo tertio, capite decimo tertio, §. secundo, Sed aduersus illam acriter insurgit Caltrus Palau tom. 1. tractat. 7. dispul. 7. punct. 7. numer. 9. vbi sic ait: Illud verò quod dixit Henriquez, pensionarium, & beneficiarium simplicem, cui nullum onus est annexum, præter recitationem, posse aliquos fructus retinere, quia obligatur ad deferendum habitum, & tonsuram; mihi verò non probatur, sicut nec Bonacina. Quia delatio habitus, & tonsuræ abundè compensatur immunitate Ecclesiastica, & aliis honoribus Clerico concinnis. Quapropter existimo, Clericum beneficiatum, cuius beneficium nullum onus habet annexum, præter recitationem, si recitare omittat, omnes fructus obligatum esse restituere. Neque contrarium in iis beneficiatis, & pensionariis reputo probabile. Ita Palau.

14. Verùm, his non obstantibus, sententiam Henriquez non puto improbabilem esse, vt ipse pu-

tat, nam illa tenet sapientissimus Sanchez in *Opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 84. num. 9.* Pellizzarius *tom. 1. tract. 5. cap. 8. num. 208.* & nouissime amicissimus. P. Tancredi *de Religione, tractat. 3. libro quarto, dispul. 56. quest. 3. numer. 10.* & *quest. quarta, numer. 14.* Et idem dicendum est de habentibus Præbendia. Ratio huius sententiæ est, quia pensionarius quoad obligationem, & modum recitandi officium B. Virginis, æquiparatur beneficiario; sed beneficiarij secundum communem opinionem probabilem, non tenentur ex omissione Horarum Canoniarum perfoluere, nisi tertiam partem. Ergo & pensionarij. Vnde ex his ego olim probabiliter consului, pensionarium potuisse compensare restitutionem debitam pro omissione Officij B. Virginis cum elemosynis, quas dedit mediocri tempore, quo non recitauit Officium paruum; sicut dicitur de beneficiario, qui non recitauit Officium magnum. Et ita me citato docet Pericus *de Horis Canoniarum, dub. 22. num. 4.* & alij.

F I N I S.

INDEX